

JEDNOM NOGOM U ZNANOSTI, DRUGOM U GOSPODARSTVU

Osnivač Instituta sinergije znanosti i društva **Dejan Vinković (40)** stvara nišu za poduzetnike koji žele suradnju s akademskom zajednicom

PIŠE: TANJA RUDEŽ • FOTOGRAFIJE: BERISLAVA PICEK/CROPIX

Zvuči brutalno, no kad god čovjek dobije neku sigurnost, pokušava ići linijom manjeg otpora. To je naprosto u prirodi čovjeka. No, ja to nisam želio. Umjesto sigurnosti, izabrao sam izazov", priča Dejan Vinković (40). Ovaj fizičar, povratnik iz SAD-a gdje je živio 10 godina, odlučio se na za hrvatske prilike posve neobičan angažman, jer sada 50 posto vremena radi kao docent na Sveučilištu Split, a pola vremena provodi na Institutu sinergije znanosti i društva (ISZD), privatnoj i neprofitnoj ustanovi koju je utemeljio u Čakovcu.

"Živim između Čakovca, Splita i Zagreba. Iako sam financijski u minusu, imam golemu motivaciju da uspijem u svojoj namjeri povezivanja akademske zajednice i poduzetništva", kaže Vinković, jedan od najuspješnijih hrvatskih fizičara mlađe generacije.

Rođen je u Čakovcu, u Varaždinu je završio gimnaziju, a 1996. godine diplomirao je fiziku na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu (PMF) u Zagrebu. Nakon odsluženja vojnog roka otišao je na posljediplomski studij u SAD gdje je 2003. doktorirao na Sveučilištu Kentucky. Uslijedio je četverogodišnji angažman na poznatom Institutu za napredne studije u Princetonu. Ta je elitna institucija poznata i kao Einsteinov institut jer je tamo slavni fizičar proveo posljednjih 20 godina života.

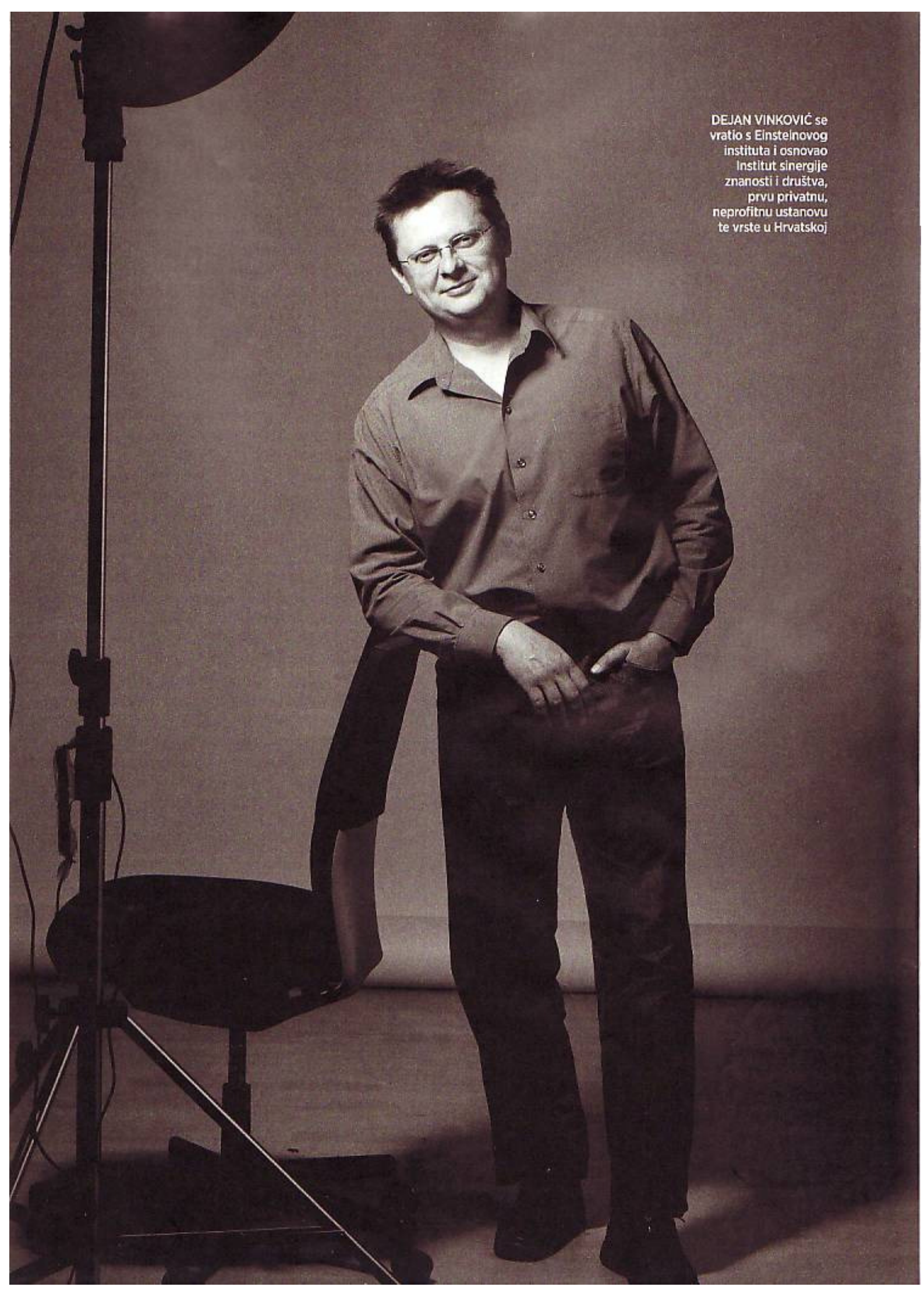
"Na Einsteinov institut sam došao prijavivši se na natječaj, prikupio preporuke te prošao intervju i selekciju. Kao znanstvenik stasao sam u Americi te sam prihvatio i njihov pogled na rad u znanosti. Tamo je mladim ljudima mnogo lakše napredovati jer se potiče samoinicijativa i ljude se ohrabruje da se bore kako bi ostvarili željeni cilj", prisjetio se Vinković

koji se u ljeto 2007. odlučio vratiti u domovinu. "Vratio sam se na poziv Odjela za fiziku na PMF-u u Splitu jer su oni pokretali diplomski studij fizike. Zamislili su da jedan od smjerova bude i studij astrofizike koji tada nije postojao u Hrvatskoj. Kontaktirali su nas nekoliko fizičara i astrofizičara izvan Hrvatske pa smo predložili curriculum za taj smjer", prisjeća se Vinković. "No, onda se postavilo pitanje tko će se od nas vratiti i pokrenuti taj studij? Jer zamislili smo da će predavači biti iz inozemstva koji će privući studente iz cijele regije. Stoga sam odlučio vratiti se i pokrenuti studij astrofizike."

Po povratku se nastavio baviti i intenzivnim znanstvenim radom. To je urodilo plodom jer je 2009. u vodećem svjetskom znanstvenom časopisu Nature objavio rad o "zvjezdanoj prašini". Taj rad mu je, kaže, poslužio kao određena vrsta satisfakcije za rad u hrvatskim uvjetima. Ističe da je njegov povratak u Hrvatsku bio poslovnog karaktera, s vrlo jasno definiranim ciljevima: "Jednu sam generaciju studenata astrofizike na splitskom PMF-u, unatoč mnoštvu problema, progurao. Imali smo 16 predavača iz svijeta, što naših, što stranih znanstvenika, a predavanja su bila na engleskom jeziku. Međutim, u taj koncept očito u Hrvatskoj nitko nije voljan investirati iako predavači nisu tražili honorare nego isključivo da im se plate troškovi puta i smještaj. Istodobno, počela su i moja razilaženja sa Sveučilištem u Splitu."

Vinković je vrlo kritičan prema hrvatskom sustavu visokog obrazovanja:

"Mi nemamo sveučilišta nego skupove fakulteta od kojih svaki funkcionira kao malo sveučilište." Prije nekoliko godina odlučio se za novu avanturu i svoj angažman na splitskom sveučilištu sveo na 50 posto: "U situaciji kad sam imao siguran i relativno dobro plaćen posao, vidio sam kako ▶

DEJAN VINKOVIĆ se
vratio s Einstejnovog
instituta i osnovao
Institut sinergije
znanosti i društva,
prvu privatnu,
neprofitnu ustanovu
te vrste u Hrvatskoj

mi pada entuzijazam i kako se umrtvljujem. Spoznao sam da će ako tako nastavim propasti svi razlozi zbog kojih sam se vratio u Hrvatsku. Onda sam odlučio da ću u hrvatskoj akademskoj zajednici ostati na pola radnog vremena te istodobno prisiliti sebe da preostalih 50 posto plaće zaradim na drugi način." Priznaje da je od povratka u domovinu razmišljao o pokretanju instituta gdje bi se znanstvenicima pružila mogućnost da rade izvan javnog sustava znanosti. U Hrvatskoj izvan javnog sustava znanosti radi svega 16 posto znanstvenika, dok u Sloveniji oko 43 posto znanstvenika radi u privatnom sektoru.

"Ako ste znanstvenik, u Hrvatskoj praktički možete raditi samo na javnim institutima i sveučilištima. Postoje i neki privatni instituti, ali oni su vezani uz tvrtke i imaju jasno zacrtane ciljeve. Ne postoje institucije koje su jednom nogom u gospodarstvu, a drugom nogom u akademskoj znanosti. Te institucije nisu tvrtke jer nisu vođene logikom privatnog interesa, a opet su fleksibilnije od javnih instituta jer ne ovise o državnoj administraciji. U inozemstvu se takvi instituti osnivaju bilo inicijativom samih sveučilišta i države, bilo privatnim inicijativama. Pogotovo su rašireni u Americi,

gdje su velikim dijelom motivatori reformi. Jer, oni moraju opstati na tržištu i bore se kao i svaki startup biznis, a s druge strane zagovaraju određeni javni interes te surađuju sa znanstvenicima na sveučilištima i javnim institutima. Zbog toga bi takve institucije bile važne i za Hrvatsku. No, kod nas ih nema, a nitko o tome i ne vodi brigu."

Prije dvije godine Vinković je utemeljio Institut sinergije znanosti i društva (ISZD). Riječ je, objašnjava, "o privatnoj, neprofitnoj ustanovi registriranoj za sve vrste istraživanja. Naša ideja je da to bude niša za one poduzetnike u gospodarstvu koji bi voljeli pokrenuti neku vrstu suradnje s akademskom zajednicom. Mi smo jedina institucija te vrste u Hrvatskoj. To stvara čudne situacije kad se javimo na natječajne jer nitko u sustavu nije predvidio postojanje takvih ustanova."

Institut sinergije znanosti i društva inkubiran je unutar Tehnološko-inovacijskog centra Međimurje u Čakovcu. "Radimo u okruženju gdje možemo pružiti podršku u razvoju inovacija. Zanima nas regionalni razvoj, jer veliki je problem Hrvatske golema koncentracija ljudi i znanja u Zagrebu te manjim dijelom u Rijeci i Splitu. Čim se maknete iz tih centara, situacija je dramatična. To će posebno doći do izražaja kada 2013. godine uđemo u EU. Jer, za privući sredstva iz EU fondova nedostaje znanja, pogotovo u lokalnim sredinama", smatra Vinković.

Zadovoljan je, međutim, suradnjom s lokalnom zajednicom u Čakovcu te s Regionalnom razvojnom agencijom Međimurje (REDEA), koja je najuspješnija lokalna hrvatska agencija u privlačenju sredstava iz EU fondova. "Naišli smo na dobar odziv lokalne zajednice koja je vrlo otvorena oko

"Odlučio sam ostati u akademskoj zajednici na pola radnog vremena i prisiliti se da preostalih 50 posto plaće zaradim na drugi način."

toga da se surađuje i na razvoju obrazovanja i na javnim politikama i na razvoju tehnologije. Zasad imamo nekoliko manjih projekata, a na njima surađuju znanstvenici iz prirodnih, tehničkih, društvenih pa čak i humanističkih znanosti. Čekamo prolaz nekog većeg projekta, a uz potporu RDEA-e prijavili smo projekte u sklopu FP7, glavnog znanstveno-tehnološkog programa EU."

"ISZD je na samom početku i zasad nemamo zaposlenih, dok se ne uspostavi održivi hladni pogon. Nadam se da ćemo u idućih pet godina postati samoodrživi tako da ćemo polovicu prihoda dobivati iz gospodarstva, a polovicu putem javnih projekata, bilo europskih, bilo na nacionalnoj razini", zaključio je Dejan Vinković. ☺